

Hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének támogatása

Bodrogközi Többcélú Kistérségi Társulás

2019.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
Helyzetelemzés.....	5
A gyerekes családok szegénységi kockázata, helyzete	5
Szegregátumok, gettósodott és gettósodó települések.....	11
Intézkedési terv	15

Bevezetés

A közhiedelemmel ellentétben a legmagasabb szegénységi kockázatú életkori csoportot nem a nyugdíjasok, hanem a gyermekek alkotják. Ennek egyik oka, hogy a szegényebb háztartásokban az átlagosnál nagyobb a gyerekek aránya, illetve a kisgyermekes családokban az anya gyakran nem dolgozik, így ezek a háztartások kevesebb jövedelemmel rendelkeznek.

A gyermekszegénység csökkentése átfogó, minden ágazatra kiterjedő intézkedéseket igényel. Az egyes részterületeken a foglalkoztatás, az oktatás, a lakásügy, az egészségügy, a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások egymással összhangban álló és egymásra épülő intézkedéseit kell meghozni, amelyek a gyermek megszületésének pillanatától segítenek az esélyek javításában.

A szegénységben vagy szegénység kockázatával élő gyermekek sajátos csoportját alkotják a fogyatékos gyermekek. A fogyatékos gyermeket nevelő családok helyzete az átlagosnál sokkal nehezebb, különösen a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok esetében.

Az iskolai sikertelenség a legtöbb esetben a családi, közösségi környezet negatív mintáiban gyökerezik. Az alul iskolázott szülői háttér, az alkalmi munkákból, szürkegazdaságból időnként jól profitáló rokonok, ismerősök mind a továbbtanulás, magasabb iskolák megszerzése ellen foglalnak állást - saját helyzetüket is magyarázandó.

Ebben a környezetben a fiataloknak nagyon nehéz elfogadniuk, magukévá tenni azt a tézist, miszerint magasabb iskolai végzettséggel boldogabb, sikeresebb életet is remélhetnek.

Ebben a helyzetben nagyon fontos olyan életutakat bemutatni, melyek alternatív lehetőségeket vetítenek fel, továbbá olyan ösztönzőket alkalmazni, melyek egy-egy fontos lépés, intézményi szintek közötti átmenethez segítenek hozzá. A mindennapokban való szorgalmas tanulás nélkül nem vezet messzire még a tehetséggel megáldott diákok útja sem, ezért a tanulási sikeresség előmozdítása érdekében ösztönzők kialakítása lehet előremutató.

A lemorzsolódási tünetek a fiatalok esetében az általános iskola után jelentkeznek. Mivel - az országban egyedülálló módon – a bodrogi térségben egyetlen középfokú oktatási intézmény sincsen, ezért a továbbtanuláshoz minden esetben legalább Kisvárdáig (ritkább esetben Sátorajárhelybe, vagy Sárospatakra) kell utazni. Ebben a helyzetben könnyen elkallódnak a fiatalok, mivel többnyire először szabadulnak fel a családi kontroll alól - tapasztalatok szerint 10 cigándi roma fiatalból 2 végzi el a középiskolát. Többnyire nem a bukások okozzák a lemorzsolódást, hanem a hiányzások miatt jutnak odáig, hogy az iskola elbocsátja őket.

Egyszerűen fogalmazva sokszor a fiatalok nem jutnak el az iskoláig, mert az első tanórák helyett beszélgetnek, csavarognak Kisvárdán. Mindezekon túlmenően a hosszabb távú elképzelések és az életcél hiánya, továbbá a hiányos önismeret, és a párválasztási érettség hiánya képezik a probléma gyökerét. A fentiek fényében megállapítható, hogy a hátrányos helyzetű térségi fiatalok, különösen a lányok jelentős része ki van téve az iskolából való rendszeres kimaradás, és ezáltal a lemorzsolódás veszélyének.

Helyzetelemzés

A gyerekes családok szegénységi kockázata, helyzete

A Bodrogi kistérség az országos szegénységi kockázati indexhez viszonyított értéke alapján egy 1- 10 fokú skálán a 10-es as értéket képviselő települések körében 7 településével szerepel (1 = nagyon kis kockázat 10 = nagyon nagy kockázat), és a kistérség minden települése – Alsóbereckin kívül – 8-9- 10-es értéket kapott. A szegénységi kockázati index módszertana alapján ez azt jelenti, hogy a kistérség az országos átlagnál minden mutató szerint kedvezőtlenebb helyzetben van.

A figyelembe vett szegénységi kockázati tényezők a következők: fiatalodási index (kiskorúak aránya a legidősebbekhez képest), középfokú végzettségűek aránya a 18 évnél idősebbek körében, egy lakosra jutó havi jövedelem, foglalkoztatott nélküli háztartások aránya, munkanélküliségi arány, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya, illetve a korhatár alatti rokkantsági nyugdíjban részesülők aránya az összes nyugdíjazotthoz képest. A gyerekes családok szempontjából kitüntetett jelentőségű a jövedelmek szintje, illetve a munkanélküliség – ezeket vastagon ki is emeltük a következő táblázatban.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK TÁMOGATÁSA

	Fiatalodási index, 2010.	Középfokú végzettségük aránya a 18 évesnél idősebb népesség körében (%)	Egy lakosra jutó havi jövedelem (ezer Ft)	Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	Munka- nélküliségi arány, (%)	Korhatár alatti rokkantsági nyugdíjban részesülők aránya (%)
Alsóberecki	0,96	22	54	40	13	13
Felsőberecki	0,90	12	48	45	14	5
Karcsa	0,85	19	48	45	21	10
Nagyrosvány	0,61	15	43	56	20	11
Kisrosvány	0,72	16	34	67	24	5
Révleányvár	0,51	7	39	77	29	11
Bodroghalom	0,96	18	46	49	18	12
Pácin	0,76	13	39	62	25	10
Zemplénagárd	0,84	11	39	75	24	10
Dámóc	0,83	10	33	68	31	11
Karos	1,08	15	40	54	19	11
Ricse	0,93	16	40	66	17	13
Lácacséke	1,95	10	21	81	26	5
Cigánd	1,21	13	34	65	22	10
Tiszakarád	1,28	12	32	68	33	11
Tizacsermely	2,09	7	23	75	38	9
Semjén	1,41	13	38	64	23	15

A szegénységi kockázat egyes mutatóinak összesítése alapján körvonalazódik az egyes települések szegénységi kockázati indexe, amelyet a következő táblázatban közlünk. Ezek alapján a kistérség települései között kiemelkedően rosszak Tizacsermely, Tiszakarád és Cigánd, Lácacséke, Zemplénagárd és Kisrosvány adatai, ezeket Bodroghalom, Pácin, Ricse, Karos, Dámóc és Semjén követi. A kistérség „legrosszabb” és „relatív jobb” állapotú településeinek csoportjait a helyi beszámolók is megerősítik.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK TÁMOGATÁSA

<u>Település</u>	<u>Szegénységi index</u>
Alsóberecki	7
Felsőberecki	8
Karcsa	8
Nagyrozvággy	8
Kisrozvággy	10
Révleányvár	10
Bodroghalom	9
Pácin	9
Zemplénagárd	10
Dámóc	9
Karos	9
Ricse	9
Lácacséke	10
Cigánd	10
Tiszakarád	10
Tizacsermely	10
Semjén	9

A gyermekek hétköznapi túlélési stratégiáját egy olyan szemüvegen keresztül kell tehát elemezni, amely figyelembe veszi, hogy a gyermekek legnagyobb része – a települések mindegyikén – olyan szegény családokban él, ahol az egy főre jutó jövedelem nem éri el a 40 ezer Ft-ot. Ha mindehhez hozzávesszük, hogy milyen magas arányban vannak a foglalkoztatott nélküli (vagy közfoglalkoztatott) háztartások, látható, hogy a kistérségben az egyik napról a másikra élés az egyik rendszerszintű stratégia. Az idény-munka és a feketemunka is visszaszorulóban van, és az értelmiség már nagyrészt elmenekült, vállalkozói hagyományok, humán tőke nélkül pedig nyilván nem várható hamarosan fellendülés sem.

A délutáni szervezett időtöltés teljes hiánya – nem csak a fenntartók finanszírozási gondjai miatt – de a lakosság általános szegénysége, forráshiányos háztartási költségvetése miatt is általános. Külön programokra a tisztességes ruha vagy táskák nélkül nem megy el a kisgyerekek sem, nem beszélve arról, hogy nincs, aki kifizesse az utazási költségeket. A lehetőségek beszűkültek.

Mindeközben azok a „spórolási technikák”, amelyek alapján – a pedagógusok és segítők szerint – a családoknak egy kicsit könnyíteni lehetne a helyzetén, nem vagy csak nagyon nehezen adhatók át: nincs mire, nincs miért tervezni, nem elkölteni azt a nagyon keveset, ami ma még megvan. A szolgáltatások és a családok távolsága egyre nagyobb.

Sok a panasz a szülők együttműködésének hiányára, arra, hogy nem engedik be a családlátogató pedagógust, hogy türelmetlenek, erőszakosak, tiszteletlenek a szülők, ha konfrontációra kerül a sor.

A relatív korai családalapítás szintén nehezíti az együttműködést – ez az egyik legfontosabb kudarcélménye a segítőknek: a szegény családjukból kitörni nem tudó fiatalok újabb szegény családot alapítanak – a szegénység újratermelődése egyre gyorsul. (A serdülőkori gyerekvállalás mindemellett csak egy-két településen fordult elő az elmúlt évben, pl. Zemplénagárdon, Lácacséken – így ez a percepció némileg eltér a statisztikai adatok által körvonalazódó helyzetképtől).

A gyerekes családok körében a megélhetési gondok mellett életviteli gondok jelennek meg a gyerekek felső tagozatba kerülésével, illetve az általános iskola befejezésével: a csellengés, a lemorzsolódás, valamint a családi és intézményes segítség hiánya az iskolai kudarcok megelőzésében mind ahhoz vezet, hogy a munkaerőpiacra is esélytelenül próbálnak majd később bejutni ezek a gyerekek. Az iskolai hiányzások a gyerekek felsőbb osztályokba kerülésével egyre magasabb – például volt olyan gyerek a kistérségben, aki emiatt került gondozásba.

A kistérségben az utóbbi évben előfordult gyermekbántalmazás is. Azoknál a családoknál volt ilyen, ahol jellemző az éhezés, a kilátástalanság, a nyomor. Egyes helyeken asztal, bútor sincs, néhány családban a gyerekek a földről esznek, és folyóvízes csapot először csak az óvodában látnak. A szegénységi beköltözők – pl. a telepprogram során a térség egyes településeire bekerülő, az integrációs folyamat végéig nem elkísért családok körében ezek a gondok – egy-egy településen – még hangsúlyosabbak.

A beszámolók szerint a legszegényebb családok jövedelemkiegészítő-stratégiájának egyre kevésbé része a háztáji gazdálkodás. Ennek – egyes interjúalanyok szerint – szintén történeti okai vannak: ebből a kistérségből a környező és távolabbi nagyvárosok nehézipari üzemeiben dolgozó ingázók adták a munkaerő nagy részét a rendszerváltás előtt is, így ők eleve nem is ismerték a mezőgazdasági tevékenységeket. A termelőszövetkezetek felszámolásával azonban az a munkaerő is redundánssá vált (általában a nők), akiknél ez a tradíció még élő volt. Így ez a tudás innen fokozatosan eltűnt - szemben pl. a szabolcsi hagyományokkal. A transzferektől való függés és a rendszertelen munka kombinációja sok család esetén az egyetlen ismert túlélési mód.

A segítő szolgáltatásoknak különlegesen nehéz a dolguk Becskeden (Karcván), Tiszakarádon és Tiszacsermelyen, illetve a többi, szegregátumokkal rendelkező településen. Amely településen a helyi társadalom is fragmentált, szétzilálódott, ott pedig a helyi szolgáltatások sem tudnak kellő mértékben együttműködni.

Összefoglalóan tehát elmondhatjuk, hogy kistérségben néhány településen kimagaslóan nagy a munkajövedelem nélküli gyerekes családok aránya (Tiszacsermely, Pácin, Lácacséke, Dámóc), vagy számosságuk és területi koncentrációjuk nagy (pl. Cigánd, Karcsa, Ricse, Tiszakarád).

A transzferektől függő, szegény családokat – hasonlóan más hasonló kistérségekhez - a kapacitásaik határán túl próbálják támogatni a segítő szolgálatok. Néhány település esetén azonban ez kifejezetten nem elégséges, mert a szolgáltatások nem jutnak el a legrászorultabbakhoz (Tiszacsermely, Tiszakarád, Ricse).

A gyerekekkel kapcsolatos szolgáltatások kiegészítése gyakorlatilag minden településen szükséges, de a források szűkössége és a fenntarthatóság szempontjai miatt szorosabb kooperációval, innovatív eszközökkel oldható csak meg. A mai helyzet azonban rávilágít, hogy az általános iskola felső tagozatára gyakorlatilag „lemond” a rendszer – és a család is – a gyerekek nagy részéről. Ezek a gyerekek félbehagyják iskolai pályafutásokat, nem szereznek a munkaerőpiacon értékesíthető tudást, ez pedig a szegénység újratermelődésének további felgyorsulását eredményezi.

Szegregátumok, gettósodott és gettósodó települések

A térségi településeinek adottságait, önkormányzati működésüket egy olyan településtipológiával illusztráltuk, amelynek az egyik kategóriája a gettósodó település. Bár a térség településeinek egy részén valóban többségében van a roma lakosság, ahol nincs, ott is rosszak a kilátások, kevés a munkalehetőség, a kitörési pont, és mindez erősen befolyásolja a tanulási motiváltságot. Éppen ezért a térség egészére érvényes a gettósodó térség jelleg.

A kistérség településeinek felén gyűjtöttek adatokat szegregátumokról – két településen, Tiszakarádön és Cigándon pedig több szegregátumot is felsoroltak a vonatkozó kutatások. Ezek jelentős része telepszerű, szegények és szegény romák által koncentráltan lakott környezetben, leromlott vagy nagyon rossz lakásokban él, a települések szélén.

A szegregátumok elsősorban nem település-üzemeltetési kihívást jelentenek, hanem szociális feszültségeket okoznak: a telepiek és a nem telepiek között, de a telepen belül, vagy épp az újonnan betelepülők és a tősgyökeres családok között is. Az önkormányzatok a szolgáltatás-szervezéskor ugyanakkor a telepeket következetesen – javarészt forráshiány miatt – nehezen tudják a települések integráns részeként kezelni, és az átlagosnál nagyobb szegénységre az átlagostól eltérő válaszokkal szolgálni az adott településen belül megjelenő esélykülönbségek kompenzálására. A szakadék ezáltal a telep és a településtest között általában mélyül, a feszültségek hamar felerősödnek.

A bodrogi kistérségben - mint máshol is - a szegregátumoknak más-más a története. Mindenesetre általános tendencia, hogy a területek, településrészek leromlása már a rendszerváltás előtt megindult, részben a munkavállalás reményében elköltöző, helyükre pedig a túlkínálat és a szolgáltatások alacsonyabb színvonala miatt csökkenő ingatlanárak miatt ezeket a lakásokat megfizetni képes beköltöző szegények, szegény romák okozta lakosságcsere miatt. Mindehhez hozzájön annak a tudatos településtervezési folyamatnak a kedvezőtlen hozadéka, amely a hatvanas és hetvenes évek óta a rossz minőségű lakások építésén (vagy éppen ilyen minőségű, de megüresedett lakásokba való beköltöztetésén) keresztül szándékozta oldani a romatelepek koncentrációját, ezzel egy-két generációval később éppen felgyorsítva a gettósodási folyamatokat. A kilencvenes évek közepén virágzó szocpolos lakásépítés ezt a folyamatot tovább fokozta.

Nagyságrendje alapján nem számottevő, de tanulságos folyamat az, hogy a kistérségbe az elmúlt években néhány új roma család is beköltözött – egy részük éppen a központi költségvetésből finanszírozott telepfelszámolási programban költözhetett el Füzerről és környékéről. Karosban 10-15 „új” családot említettek. Bodroghalom telepére korábban a Hegyközből, Füzerről és Pálházáról költöztettek ide családokat, de ők nem voltak olyan összetartóak, sokan vissza szerettek volna költözni, de nem volt hová. A kb. 10 család beköltöztetése nagyon gyorsan zajlott.

Karcsa romatelepe a külterületen lévő Becsked, de az előző népszámláláskor csak nagyon kevesen vallották magukat a cigány kisebbséghez tartozónak. A faluban élő romák felét a telepi romák adják.

Karcsán minden szolgáltatás viszonylag könnyen elérhető, a becskedi külterületen élőknek már nehezebb ezeknek az elérése, mivel ez a terület a település központjától mintegy 3 km-re fekszik. A karcsai szegregátum jó példa a települési infrastruktúra-ellátottság különbségeiből fakadó egyre romló életkörülmények kialakulásának illusztrálására is: míg Karcsán az infrastruktúra teljesen kiépített, a becskedi területen ez egyáltalán nem igaz, hiszen ott nincs aszfaltozott út, csatorna, és gáz sem egy szakaszon. Ezen a területen mintegy 300 ember él, ebből kb. 200 gyermek. A gyerekekért kisbusz jár reggelente, kétszer fordul az iskolásokkal, utána jönnek az óvodások.

Páciban a telep a falu elején helyezkedik el – jól jelzi a kezdetét az aszfaltozott út széle. Hosszú végtelennek tűnő zsákutcákból áll, amelyet kitaposott ösvények kötnek össze. A házak többségében a vezetékes víz az udvarig megy.

A ricsei szegregátum az egyik legkisebb a kistérségben – az önkormányzata nem is ekként számol be róla, csak a helyi cigány kisebbségi önkormányzat hívja fel rá a figyelmet, mivel a két romák lakta utca közül az egyik esőben teljesen járhatatlan, a házak rossz állapotúak.

Cigándon a legkiterjedtebb szegregálódott rész neve Paptag, ezen kívül található a város más részein több kisebb elkülönülő telep. A teljes lakosságon belül 40%-ra tehető a cigány kisebbség aránya. A Paptagon élők együttműködőek, nem jellemzőek olyan súlyos problémák, mint amilyenekről a Tiszakarádon dolgozó segítők számoltak be. Paptag Cigánd közművesített, de télen csak hosszú idő alatt megközelíthető végén van, így különösen babakocsival, több kicsi gyerekkel nehéz az eljutás. A közlekedés nem túl jól időzített, átmenő buszjáratokkal lehet csak közlekedni. Kapun belül van mindenhol a vízvezeték, ezért közkútból kevés van, messziről lehet csak vizet hordani. A családok igyekvők: sokaknál keverőtárcsás mosógép is van.

A kistérségi segítő szolgálatok egyértelműen a tiszakarádi nagy telepet tartják a legproblémásabb szegregátumnak, ami részben abból is fakad, hogy maga Tiszakarád is hanyatló, problémákkal küzdő település. A kistérség második legnagyobb lélekszámú községe, és itt a legmagasabb a munkanélküliség, itt az egyik legnagyobb az cigányság aránya, ami önmagában még nem probléma, de különböző családok – „kasztok” – alkotják, és ezért folyamatos a feszültség közöttük. A legnagyobb telep a község dél-keleti részén helyezkedik el, közvetlenül a Tisza gátja mellett. A helyi történeti beszámolók alapján a cigányság innen indult ki, és innen költöztek be a családok a település egyéb részeire. A telepen sok házban nincs víz, villany.

Ricsén főképp a szegregátumról ismert, ahol sok a szívességi lakáshasználó és zavarosak az albérleti viszonyok. A segítőik szerint itt is sokan vándorolnak lakásról lakásra, kutatni kell az aktuális elérhetőségek után.

Semjénben a telepen a kedvezőtlen lakáskörülményeket télen a zsúfoltság súlyosbítja. Itt a lakások többségében van vezetékes víz, de kiépített fürdőszoba sok helyen nincs.

Becslések szerint a bodrogközi kistérségben jóval 1200 felett van azoknak a családoknak a száma, akik nagyon rossz infrastrukturális ellátottságú házakban, telepszerűen is elkülönült körülmények között laknak. Ezeknek a családoknak a kistérségben egyébként tisztas szegénységben élőknel sokkal küzdelmesebbek a hétköznapjaik, gyermekeik esélye a boldogulásra csekély, a segítő szolgáltatások pedig a legnagyobb erőfeszítések ellenére is csak korlátozott hatékonysággal tudják egyengetni a sorsukat. A körülmények sem az otthoni tanulást, sem az iskolába járáshoz szükséges mentális feltételeket nem támogatják.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK TÁMOGATÁSA

Intézkedési terv

Sorszám	Problématerület	Javasolt intézkedés	Intézkedés kifejtése
1.	Tanulási sikertelenség	Tanulmányi ösztöndíjrendszer fejlesztése a mélyszegénységben élő tehetséges tanulók részére	Térségi hatáskörrel bíró Alapítvány létrehozása, a tehetséges tanulók erkölcsi és anyagi támogatására, a tanulás ösztönzése jó példák által
2.	Áldozattá válás kockázata	A Biztos Kezdet - és a Községi Házak programjainak kiszélesítése, szünidő hasznos eltöltésének elősegítése	A létrehozott közösségi terek programkínálatának bővítése, önkéntesek toborzása, ill. közösségi munkások kiegészítő alkalmazása
3.	Rosz egészségügyi állapot	Megfelelő táplálkozás biztosítása minden gyermek számára	Közétkeztetés ellátása jó minőségű helyben termelt alapanyagokkal, gyümölcsfák ültetése a településeken
4.	Áldozattá válás kockázata, rossz egészségügyi állapot	Sport és ifjúsági csoportok létrehozása	Civil szervezetek, egyházak körein belül fiatalok hasznos időtöltésére szolgáló szervezetek létrehozása (Pl:cserkészlet)
5.	Generációs különbségek	Generációk találkozásának segítése	Közös tevékenykedés, egymást segítő programok szervezése az időskorúak-felnőttek-gyermekek részvételével
6.	Áldozattá válás kockázata, rossz egészségügyi állapot	A jelzőrendszeres együttműködés hatékonyságának javítása	Hivatalból indított pszichológiai vizsgálat indokoltságának-, a korai fejlesztésbe való bekerülés fontosságának tudatosítása, 10 órás jelzés rendszerének betartása

A hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének támogatásához az előzőekben ismertetett, a különböző szempontok széles körét megvizsgáló helyzetelemzés alapján felmerült problémák feloldására javasolt tevékenységek összegzése nyújthat segítséget annak érdekében, hogy a releváns aktorok számára bemutatható legyen a változások elindításához szükséges lépések sorozata.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK TÁMOGATÁSA

Intézkedés kifejtése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	Az intézkedés megvalósításában releváns partnerek
<i>Tanulmányi ösztöndíjrendszer fejlesztése a mélyszegénységben élő tehetséges tanulók részére</i>	<i>Kitörési lehetőség a mélyszegénységből.</i>	<i>Alapítványok</i>
<i>A Biztos Kezdet - és a Közösségi Házak programjainak kiszélesítése, szünidő hasznos eltöltésének elősegítése</i>	<i>Az iskolakerülés, szünidei kallódás csökkenése</i>	<i>Szociális, oktatási, és egészségügyi szolgáltatók, civilek, magánszemélyek</i>
<i>Megfelelő táplálkozás biztosítása minden gyermek számára</i>	<i>A gyermekek testi-lelki egészségének javulása</i>	<i>Települési önkormányzatok,</i>
<i>Sport és ifjúsági csoportok létrehozása</i>	<i>Az iskolakerülés, szünidei kallódás csökkenése</i>	<i>Sportegyesületek, Egyházak</i>
<i>Generációk találkozásának segítése</i>	<i>Újraalakul a természetes szoc.háló</i>	<i>Szoc. szolgáltató, civilek, Műv. Ház</i>
<i>A jelzőrendszeres együttműködés hatékonyságának javítása</i>	<i>A családon belüli erőszak csökken, a rászoruló gyermekek megkapják a szükséges fejlesztéseket.</i>	<i>Oktatási intézmények, pedagógiai szakszolgálat, gyámügy</i>

Következő lépésben az intézkedés lépéseinek tervezéséhez szükséges alábontásban az egyes javasolt szakmai tevékenységek bővebb leírását szükséges megadni annak érdekében, hogy azok minél egyszerűbben, gyorsabban és zökkenőmentesebben átültethetően legyenek a gyakorlatban.

**HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK
TÁMOGATÁSA**

Intézkedés címe:	A gyerekek áldozattá válásának megakadályozása
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Iskolai hiányzások, a gyerekek délutáni foglalkozások hiányában könnyen rossz társaságba kerülnek
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	A hiányzások, iskolakerülés csökkentése, szórakozóhelyek veszélyének csökkentése R: Az intézkedés megszervezése, a program megkezdése K: A hiányzások, iskolakerülés csökkentése, szórakozóhelyek veszélyének csökkentése H: Iskolai hiányzások minimálisra csökkennek, javulnak a tanulmányi eredmények
Tevékenységek	Iskolai oktatás keretében előadások a megelőzés fontosságáról, és a kerülendő magatartási formákról, és anyagokról. Az oktatási intézmények környezetének fokozott rendőri ellenőrzése.
Partnerek	Rendőrség, polgárőrség
Határidő(k) pontokba szedve	R: 1 év K: 2-5 év H: 5-10 év
Eredményességi mutatók	R-K: Ellenőrzési ciklusok száma H: Javuló tanulmányi eredmények, hiányzások száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	-
Szükséges erőforrások	Alkalmas szakemberek

Intézkedés címe:	A gyerekek egészséges életmódra nevelése, egészséges táplálkozás népszerűsítése
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A létminimum alatt élő gyermekek sem minőségileg, sem mennyiségileg nem jutnak elegendő táplálékhoz. Folyamatos mozgás igény kielégítése.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Az egészséges táplálkozás biztosítása, egészséges életmód bevezetése, R: A mennyiségi alultápláltság megszüntetése, mindennapi mozgásigény kielégítése K: A megfelelő mennyiségű táplálék mellett hangsúlyt fektetni az étkezések minőségére (zöldségek gyümölcsök fogyasztásának népszerűsítése, egészséges ételek megismertetése a gyerekek és a szülők körében) H: Kialakul az egészséges táplálkozást értékek tekintő szemlélet
Tevékenységek	A mozgás legyen a mindennapi rutin része minimum félórában. Ismerkedés egészséges ételekkel, gyümölcsökkel, zöldségekkel.
Partnerek	szülők, étkezde, mezőgazdasági vállalkozók, helyi sportegyesület
Határidő(k) pontokba szedve	R: 1 év K: 2-5 év H: 5-10 év
Eredményességi mutatók	R-K: Az éhező gyerekek számának csökkenése H: Alultápláltságból eredő negatív tényezők (betegségek, tanulási képesség csökkenése) visszaszorulnak
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Ha a szülők nem foglalkoznak az egészséges táplálkozás fontosságával. Óvodai keretek között tudatosítani a gyerekekben az egészséges táplálkozás fontosságát, szülőknek szervezett előadáson megismertetni a szülőket a számukra is elérhető egészséges ételekkel, a gyermekek helyes táplálkozásának fontosságával.
Szükséges erőforrások	Pályázati és saját forrás

**HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK
TÁMOGATÁSA**

Intézkedés címe:	Az elérhető kulturális tevékenységekben való aktív részvétel.
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Elfogadóbb, szorosabb együttműködés, kapcsolattartás erősítése a szociális és pedagógiai szakemberek és az érintett családok között
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: szülők meggyőzése K: Folyamatosan kapcsolódjanak be az éppen aktuális tevékenységekbe H: Partneri kapcsolat bevonása
Tevékenységek	Közös gyertyagyújtás Advent, zöldágjárás, farsang, könyvtárlátogatás, anyák napja, ballagás
Partnerek	Települési könyvtár, Művelődési ház.
Határidő(k) pontokba szedve	R: folyamatosan K: folyamatosan H: folyamatosan
Eredményességi mutatók	R: Az éppen aktuális tevékenységre figyelem felhívása, meghívók, kiírások
Kockázatok és csökkentésük eszközei	-
Szükséges erőforrások	Pedagógusok

Intézkedés címe:	Koragyermekkori prevenciós ellátás
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Korai életszakaszban megmutatkozó elmaradások
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Általános: Prevenció, korai megsegítés R: Csecsemő és kisgyermekkori problémák korai észlelése, feltárása K: Terápiás ellátás időben történő megkezdése, folyamatos biztosítása H: Elmaradások csökkentése, megszüntetése
Tevékenységek	Korai képességfelismerés, fejlettségmérések, terápiás ellátás, szakmai segítségnyújtás
Partnerek	Védőnők, szülők, bölcsőde, óvoda, gyermekorvos
Határidő(k) pontokba szedve	R: 3- 6 hó K: 6-12 hó H: 1-3 év
Eredményességi mutatók	R: Problémák felismerése, feltárása K: Terápiás ellátás biztosítása H: tünetmentesség elérése
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: a szülő érdektelensége, elzárkózása a probléma elől Kockázat csökkentése: szoros kapcsolat kialakítása, szülők támogatása
Szükséges erőforrások	Pedagógiai szakszolgálat megfelelő szakemberei

**HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK
TÁMOGATÁSA**

Intézkedés címe:	Iskolai hiányzások visszaszorítása
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Diákok hiányzás miatt évisméltésének csökkentése
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Szülők tájékoztatása, felvilágosítás K: Az oktatási/nevelési intézmény a Gyermekjóléti Szolgálattal és a házi orvosokkal való együttműködésének elmélyítése H: A hiányzások miatti évisméltések számának folyamatos csökkentése.
Tevékenységek	Szülői értekezletek, esetmegbeszélések, családi látogatások, délutáni foglalkozások, szakkörök, tehetséggondozó foglalkozások, korrepetálások
Partnerek	Szülők
Határidő(k) pontokba szedve	R: 6 hó K: 1 év H: 2-5 év
Eredményességi mutatók	R: Szülők részvétele az értekezleteken, családlátogatások száma. K: Esetmegbeszélések száma az érintettek között H: Évisméltések száma
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: a szülő érdektelensége, motiválatlansága
	Kockázat csökkentése: megfelelő kapcsolat kialakítása, fenntartása
Szükséges erőforrások	Releváns szakemberek közreműködése és ráfordított idő.

**HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK
TÁMOGATÁSA**

Intézkedés címe:	Az óvoda és a szülő kapcsolattartásának javítása.
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Óvodai hiányzások, kommunikációs szakadék megszüntetése, szorosabb együttműködés kiépítése.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Hiányzások csökkentése
	K: szülői értekezlet létszámának növelése
	H: kommunikációs szakadék csökkentése, közös programok szervezése által
Tevékenységek	Anyás beszoktatás, szülői értekezlet, közös udvartakarítás, töklámpások készítése, adventi gyertyagyújtás, bolhapiac, vásározó, zöldágjárás, anyák napja, kihívás napja
Partnerek	Pedagógiai Szakszolgálat, Múzeumporta, Könyvtár, Református egyház, Művelődési ház
Határidő(k) pontokba szedve	R: 1 év K: 2-5 év H: 5-10 év
Eredményességi mutatók	R.-K.: Minden hónapban a hiányzások ellenőrzése, figyelmeztetések kiküldése H: Javuló hiányzási ráta
Kockázatok és csökkentésük eszközei	-
Szükséges erőforrások	Óvodapedagógusok.

**HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK
TÁMOGATÁSA**

Intézkedés címe:	Ösztöndíj rendszer fejlesztése, a tanulás értékékként való beállítása pozitív példákon keresztül
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	képesítést szerzők alacsony száma
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: a képesítésszerzés fontosságának tudatosítása a fiatalok körében
	K: az iskolai hiányzások mérséklődése, a tanulmányi eredmények javulása
	H: a képesítést szerző fiatalok számának növekedése
Tevékenységek	Iskolai eredményeket díjazó ösztöndíjprogram kidolgozása. Fiatalok számára az iskolai hiányzások következményeit feltáró iskolai keretek között szervezett beszélgetések, programok szervezése a fiatalok számára ismert közszereplők bevonásával.
Partnerek	Hátrányos helyzetből érkező sikeres közszereplők
Határidő(k) pontokba szedve	R: 1 év K: 2-5 év H: 5-10 év
Eredményességi mutatók	R: a fiatalok részvételi aránya az ösztöndíjprogramokban és a szervezett beszélgetéseken K: a fiatalok ösztöndíjra jogosultságának aránya H: képesítések számának növekedési aránya
Kockázatok és csökkentésük eszközei	-
Szükséges erőforrások	intézményi háttér biztosítása, idő ráfordítása, pedagógusok, közszereplők

**HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ISKOLAI SIKERESSÉGÉNEK
TÁMOGATÁSA**

Intézkedés címe:	Egyenlő esélyek biztosítása a pedagógiai szakszolgáltatáshoz való hozzáféréshez
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A pedagógiai szakszolgálat által biztosított ellátások igénybevétele akadályozott az intézmény épületében
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: a szakszolgálat tevékenységi köreinek ismertetése
	K: a szakszolgálat elérhetőségének biztosítása
	H: a szakszolgálat igénybevételének növekedése
Tevékenységek	A pedagógiai szakszolgálat tevékenységi köreinek ismertetése a családok számára. A szakszolgálat hozzáférésehez célirányos transzfer biztosítása
Partnerek	szakszolgálat dolgozói, személyszállításra képesített sofőr
Határidő(k) pontokba szedve	R: 1 év K: 2-5 év H: 5-10 év
Eredményességi mutatók	R.-K.: a szakszolgálatba bevont családok száma H: a szakszolgálat eredményei
Kockázatok és csökkentésük eszközei	a szakszolgálat igénybevételének elakadása – rendszeres transferek biztosítása
Szükséges erőforrások	nevelési és oktatási intézmények dolgozói, pedagógiai szakszolgálat dolgozói, személyszállító jármű, sofőr

Intézkedés címe:	Kompetencia alapú oktatás előmozdítása
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Funkcionális analfabetizmus kiterjedtsége
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	R: Pedagógusok szemléletformálása K: Kompetencia alapú oktatási tartalmak használata a pedagógiai gyakorlatban H: A kompetenciamérések eredményei javulnak
Tevékenységek	Pedagógiai innováció, hospitálás térségi iskolákban, célzott pedagógiai továbbképzéseken való részvétel.
Partnerek	Pedagógiai szakszolgálat, Tankerületi vezetők
Határidő(k) pontokba szedve	R: 6 hó K: 1 év H: 2-5 év
Eredményességi mutatók	R: Informális kompetenciamérések szervezése K: Az állami kompetenciamérésen elért eredmény javul H: A tanulási képességek javulnak.
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázat: a pedagógusok érdektelensége, motiválatlansága
	Kockázat csökkentése: tréning, szemléletformálás, coaching, és szupervízió alkalmazása
Szükséges erőforrások	Releváns szakemberek közreműködése és ráfordított idő.